

Mgr. Deli Andor

· Jogász, az Európai Parlament képviselője

· andor.deli@europarl.europa.eu

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS SZERBIA: TÁVOLODÓ KÖZELSÉG?

The European Union and Serbia: A Closeness Departing?

Evropska unija i Srbija: Udaljavajuća blizina?

Szerbia az EU-csatlakozás kérdéseiből már tízet megnyitott, és ebből kettőt már ideiglenesen le is zárt. Az EU-ban azonban csatlakozási fáradtság tapasztalható, ugyanis az elmúlt időszakban néhány politikai döntés született, többek között Románia és Bulgária felvétele, noha ezek az országok nem voltak érettek a csatlakozásra. A bővítési fáradtságot tetézte a Brexit és Jean-Claude Junckernek, az Európai Bizottság elnökének kijelentése, miszerint nem lesz bővítés 2019-ig; mindez Szerbia számára nem kedvező. Mégis a Szerb Kormány, lévén, hogy a választásokkor nem történt politikai átrendeződés a parlamentben, megállás nélkül, töretlen lendülettel készíti elő a további fejezetek megnyitását is.

Szerbia esélye a csatlakozásra abban van, hogy az EU-tagok egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a biztonságpolitikának és a határok megvédésének. Szerbia mindkét esetben fontos ország.

Ami a kisebbségi kérdést illeti, voltak olyan hangok, amelyek azt szerették volna elérni, hogy Magyarország ebben a kérdésben keményen lépjen fel, azonban nem szabad lebecsülni azokat a folyamatokat és újdonságokat, amelyek Szerbiában folynak, tekintve, hogy Magyarország szomszédjai között vannak olyan országok, amelyek sokkal keményebben kezelnek egyes kérdéseket.

Bővítési csömörről akkor lehetne szó az EU-ban, ha egy ország minden csatlakozási pontot végigtárgyal, de mégsem vennék fel, Szerbia esetében ilyesmiről szó sincs, és egyre inkább közeledik az unióhoz.

Kulcsszavak: EU-bővítés, Nyugat-Balkán, bővítési fáradtság, bővítési csömör, tárgyalási fejezetnyitások, kisebbségi kérdés, kisebbségi akcióterv

Az Európai Unió bővítési politikája hivatalosan az egyik legsikeresebb EU-s politikaként van számon tartva. Ezt a sikertörténetet és a hozzá kapcsolódó lelkesedést azonban lassan felőrölte az idő, az EU-alkotmány csúfos bukása Franciaországban és Hollandiában, a

gazdasági válság fokozódása, és óvatosan talán még hozzátehetnénk: a román és bolgár, most már egyértelműen elhamarkodottnak tartott tagfelvétel is. Mára azt tapasztaljuk, hogy alaposan belefáradt az EU a bővítésbe. Ezt bizonyította a „hírhedt” 2014-es junckeri bejelentés, amely szerint 2019-ig nem várható újabb tagfelvétel. Ez sajnos nagyon rossz üzenet volt a Nyugat-Balkán országai számára. Tetézték mindezt az olyan folyamatok, mint a Brexit és a 2015-ös migrációs válság.

Ha már válság, kitérek Nicolas Sarkozy volt francia elnök gondolataira, illetve egy tavalyi beszédére. Szerinte a válsághelyzeteket senki sem kedveli, senki sem kívánja őket, viszont ha van bennünk egy kis bölcsesség, egy kis kreativitás, akkor ki tudjuk használni az ezekben rejlő lehetőségeket arra, hogy változásokat, folyamatokat gyorsítsunk fel rajtuk keresztül. Véleményem szerint valami ilyen történt az EU gondolkodásában is, látva a nyugat-balkáni országok és Szerbia szerepét, jelentőségét a balkáni migrációs útvonal vonatkozásában. Az EU-ban 2015 óta folyamatosan és egyre inkább fontos téma a közös védelmi politika, a biztonságpolitika és a külső határok védelmének kérdése. A közeljövőben ezekben a témakörökben az EU előre szeretne lépni. Ezt a hullámot kell a szerb kormánynak és a többi érdekelt országnak meglovagolnia.

Az eddigi jelzések és elsősorban a fejezetnyitások alapján elmondhatjuk, hogy talán pozitív irányban haladnak a dolgok. De tekintsük át, hogyan is áll Szerbia a tárgyalási fejezetekkel. Jelen pillanatban a 35-ből 10 fejezet áll nyitva, ezekből kettőt, az oktatás és a kutatás területére vonatkozót már ideiglenesen le is zártak. Mindezekből az utóbbi fél évben négy fejezet került megnyitásra, a meglevőknek majdnem a fele, ami mindenképpen jónak tekinthető, ha figyelembe vesszük, hogy a tárgyalások 2014 januárjában kezdődtek. Ugyanakkor ez azt is elárulja, hogy csupán a fejezetek megnyitásához is még legalább két év szükséges, ami korántsem jelenti azok kitárgyalását és lezárását.

Két hete nyílt meg a vámunióval foglalkozó 29. és a szerzői jogokkal foglalkozó 7. fejezet. A következő fél évben várható a 6. (gazdasági társulásokra vonatkozó szabályok) és a 30. (külkereskedelmi viszonyok és nemzetközi szerződések kérdése). A szerb fél pedig már elkészítette a tárgyalási kereteket a 4. (a tőke szabad áramlása), 9. (pénzügyi szolgáltatások, bankok és biztosítók), 17. (monetáris politika) és a 33. (költségvetési szabályok) fejezetekhez. Ezen túlmenően különösen érdekes a 31. fejezet témaköre, amely a közös kül- és

biztonságpolitikát tartalmazza, benne az orosz szankciók kérdésével, amelyet Szerbia a mai napig sem vett át az uniós álláspontok közül. Számos arra utaló jelet találunk, hogy a Soros észt EU-elnökség fokozottan foglalkozna ezzel a fejezettel is. Ez már csak azért is releváns, mert ha azt állítjuk, hogy az orosz–szerb viszony specifikus, akkor ugyanez elmondható az orosz–észt viszonyról is, csak épp ellentétes előjellel. Tehát mindent egybevetve, Szerbia számos kihívással és nehézséggel fog még találkozni, nem beszélve a koszovói dialógusról. Ezért is fontos, hogy nem indult be egy újabb választási ciklus, hanem a kormány megalakulásával újra megkezdődik a jogalkotási munka annak érdekében, hogy a szerb parlament is teljes gőzzel dolgozhasson, hiszen egyértelmű, hogy a megfogalmazott akciótervek teljesítésében jelentős a lemaradás, amit pótolni kell.

Hol van ebben a folyamatban a mi magyar közösségünk? A szerb országjelentés kapcsán voltak olyan magyar szélsőjobboldali megnyilvánulások, amelyek azt követelték, hogy mindaddig függesszék fel a csatlakozási tárgyalásokat, ameddig Szerbia nem produkál látványos eredményeket a kisebbségi jogok terén.

Ha diplomatikus szeretnék maradni, erre csak azt mondhatom, hogy nagyon rövidlátó szemlélet az ilyen, hiszen épp azt nem veszi figyelembe, amiről a csatlakozási folyamat szól. Mégpedig, hogy épp a csatlakozási tárgyalások a módja annak, hogy mielőbb előrébb jusunk. A jogállamiság erősítése, az akciótervek, így a Kisebbségi akcióterv végrehajtása is ehhez a folyamathoz tartozik. Ha az leáll, vagy ha azt leállítanánk, akkor ezek a folyamatok is megrekednének. Ki kell használnunk az eurointegrációs folyamat felhajtóerejét. Abban az esetben, ha ez a folyamat elakad, leállhat mindazoknak az aktusoknak a végrehajtása, amelyek kidolgozásában részt vettek saját közösségünk szakértői, politikusai és szervezetei. Ezek pedig, jól tudjuk, épp arra szolgálnak, hogy a tagság elnyeréséig erősebb jogi és gyakorlati keretet kapjanak az egyéni és kollektív kisebbségi jogok Szerbiában. És akkor még nem is érintettem a nagy erőfeszítésekkel helyreállított magyar–szerb viszonyt és azt a bizalmat, amely a két kormányzat között kialakult, s amelynek köszönhetően olyan alapvető problémáktól vagyunk megkímélve, amelyekről egy másik határon túli magyar közösség sem mentes: elég csak a kettős állampolgárság ügyét vagy a gazdasági segélycsomag kérdését említeni. Az előbbi jogilag lehetetlen Szlovákiában, az utóbbi pedig épp az elmúlt hetekben vált az ukrán nemzeti vonal célpontjává. Sokszor készpénznek tekintjük azt, hogy nálunk ezek a kérdések nem léteznek, és hajlamosak vagyunk

megfelekedni arról, hogy mekkora politikai erőfeszítéseknek köszönhető ez a „kegyelmi” állapot.

Visszatérve a címben szereplő kérdéshez, hogy vajon távolodik-e a közelség, úgy fogalmaznék, hogy sok még a tennivaló, és ez mindkét oldalra érvényes. Szerbiának sok feladata van és még több vár rá a csatlakozási tárgyalások és nyitott fejezetek számának növekedésével, de ugyanígy az EU-nak is komolyan el kell gondolkodnia a saját jövőképén. Az eddigi jelzések alapján úgy tűnik, hogy abba a jövőképbe beletartozik Szerbia és a többi nyugat-balkáni ország is. A bővítési fáradtság egy valóságos probléma, de tényleges bővítési csömörről csak abban az esetben tudnánk teljes bizonyossággal beszélni, ha végre lenne egy teljesen kész tagjelölt ország, letárgyalt, lezárt fejezetekkel, amelyet mindezek ellenére az unió mégsem hajlandó felvenni. Ameddig nem áll elő ilyen helyzet, azt kell mondanom, hogy a címbeli kérdésre, mármint, hogy Szerbia számára az európai uniós tagság távolodó közelség-e, egyértelműen nem a válasz.

The European Union and Serbia: A Closeness Departing?

The lecture gives an overview of Serbia's eurointegrative processes while describing the dynamics and aspects of the processes. EU enlargement is still considered as being one of the most successful policies of the Union, though the happenings and political challenges of the past few years show that the integrative processes of the Western Balkans states are going to happen in a different manner than the usual. In case of Serbia, the question of time when the country will receive full membership has been asked numerous times and even there are views that full membership is actually an unreachable and a vaporous goal. The lecture confutes these doubts, while giving a review of the processes carried out so far, accounts for the opened chapters and also on those which are to be opened. Furthermore, the lecture provides an answer to the question why the integration is an important issue for the Hungarian community in Vojvodina. The rule of law, human and minority rights are the major measures of a country's readiness for integration. Serbia has taken on itself tasks which greatly serve the interests of the Hungarian community in Vojvodina. In other words, strengthening the legal framework of the country and better legal practices should be the goal of the community. A possible halt in the negotiations would lead to a halt in all the processes and measures which have been taken so far, which would definitely not serve the interests of the community. The pace at which Serbia will receive full membership will show the extent of enlargement willingness of the EU.

Key words: European union, Serbia, Hungarian community in Vojvodina

Evropska unija i Srbija: Udaljavajuća blizina?

Predavanje daje pregled evrointegracionih procesa Srbije, opisujući dinamiku i izgled tih procesa. Proširenje EU se još uvek smatra jednom od najuspešnijih politika Unije, mada dešavanja i politički izazovi poslednjih par godina ukazuju na to da će se ti procesi u slučaju Zapadnobalkanskih zemalja dešavati drugačijim tokom od uobičajenog. U slučaju Srbije, već bezbroj puta se postavilo pitanje kada će zemlja postati punopravna članica EU, čak postoje neka viđenja po kojima članstvo Srbije je zapravo nedostižan i ispariv cilj. Predavanje demantuje ove strepnje, dok daje osvrt na dosadašnji tok pregovora, na otvorena poglavlja i na one koje su pred otvaranje. Predavanje daje odgovor i na pitanje zašto je vojvođanskoj mađarskoj zajednici bitno priključenje. Pravna država, ljudska i manjinska prava su glavno merilo po kojoj se meri spremnost za pridruživanje jedne zemlje. Srbija je preuzela značajne korake na sebe, koje u velikoj meri služe i interese vojvođanske mađarske zajednice. Drugim rečima, cilj vojvođanskih Mađara bi trebao da bude ojačanje pravnih okvira države i bolja pravna praksa u vreme završetka integracionih procesa. Zastoj u procesima pridruživanja bi dovelo do toga da se zapne i u svakom započetom procesu i preduzetim merama, što ne bi služilo ni interesima mađarske zajednice, tj. ojačanju zajednice. Kojim tempom će se odvijati proces sticanja punopravnog članstva će biti i pravi pokazatelj volje za proširenje u Evropskoj uniji.

Ključne reči: Evropska unija, proširenje, Srbija, vojvođanska mađarska zajednica

Beérkezés időpontja: 2017. 10. 03.

Elfogadás időpontja: 2017. 10. 13.

